

ג. הכהן יוצא מן הבית לגמרי [ואינו עומד תחת המשקוף] ומסגיר. ולא יתרחק אלא יעמוד בצד המשקוף (ויצא הכהן מן הבית; אל פתח הבית).
הלך לביתו והסגיר, או שעמד בתוך הבית המנוגע והסגיר – הסגרו מוסגר (והסגיר את הבית – מכל מקום).

משמע מדברי התוס' שגם כאשר הכהן אינו יודע בודאות אם יש שם נגע המטמא, כגון שאינו יודע שיעורו, יכול להסגיר ואח"כ יתברר אם הסגרו מוסגר אם לאו (וע' חזו"א ריד שצדד לפרש בדרך אחרת מהתוס').

דף יא

יח. מנין שהולכים אחר הרוב?

רוב שישנו לפנינו – 'דאיאת קמן'. כגון רוב סנהדרין, וכן ט' חנויות מוכרות בשר שחוטה ואחת בשר נבלה ונמצא בשר ברחוב – מפורש בכתוב אחרי רבים להטת.
רוב שאינו לפנינו (אלא מוטבע בטבעו של עולם) – הביאו עליו אמוראים עשר ראיות מן הכתובים [וסימן בעלי המימרות: 'זמ"ן שב"ח מכנ"ש']; שלש מהם נדחו בדחיות פרטיות, ועוד דחו בדחיה אחת כללית את כולן;
– מכך שאין מנתחים את ראש העולה (ונתח אתה לנתחיה – ולא נתחיה לנתחים) אלא מקטירים אותה בשלמותו, ואין חוששים שמא ניקב קרום של מוח, מוכח שהולכים אחר הרוב שאינן טרפות (רבי אלעזר).
ודחו, שמא חותך ואינו מבדיל וכך הוא בודק (ואין נקרא 'נתח' אלא בחיתוך מוחלט).
– מכך שאין שוברים עצם הגולגולת של קרבן פסח (ועצם לא תשברו בו) לבדוק שמא ניקב קרום של מוח (מר בריה דרבינא).
ודחו, שמא מניח העצם על הגחלים והיא נשרפת ואז יכול לבדוק.
– מכך שאליית הכבש נקטרת בשלמותה עד מול הכליות (חלבו האליה תמימה לעמת העצה יסירנה), ואין חוששים שמא נפסק שם חוט השדרה ונטרף (רב נחמן בר יצחק).
ודחו, שמא פותח השדרה לאורכה (מצד החלל, ובגב היא מחוברת. רש"י) ובודק את החוט ואינו חותך לגמרי, ובכלל 'תמימה' היא.
– מכך שאמרה תורה לערוף העגלה ולהשאירה בשלמותה כשהיתה (... העגלה הערופה) ואין לחוש שמא היא טריפה [והרי נאמר בה 'כפרה' כקדשים ומכאן שעגלה טריפה פסולה] (רב ששת בריה דרב אידי).
– מכך שאמרה תורה לשרוף הפרה האדומה בשלמותה כמו שהיתה בשעת שחיטה (ושחט אתה... ושרף את הפרה), ואין לחוש שמא היא טריפה [והלא קראתה תורה 'חטאת'] (רבה בר רב שילא).
מדברי הר"ש (בפרה ד, ג) משמע שמותר לנתח את הפרה לאחר שחיתתה. והקשה במשל"מ מסוגיתנו. [וגם אם כוונת הר"ש לענין דיעבד קשה הלא כל ששינה מדינו צריך לפסול, שהרי כתוב 'חוקה' לעכב]. ויתכן שאין כוונת הגמרא לדרשה גמורה, שאין כאן יתור מלים אלא שרהיטת הכתוב משמע שלא עשה כלום בין שחיטה לשריפה הרי שגם שלימה כשרה. וכן לענין עגלה ערופה, לא יתכן לשון הכתוב אם השלמה פסולה (עפ"י חזו"א פרה ח, ט).
– מכך שמשלחים את השעיר לעזאזל ומתפרק לאברים בלא שיהא אפשר לבדוקו אם לא נטרף, והרי אין הגורל קובע לעזאזל אלא בדבר הראוי לשם (רב אחא בר יעקב).

– ממה שאמרה תורה מכה אביו ואמו יומת, ואין חוששים שמא אינו אביו – מכאן שהולכים אחר רוב בעילות אחר הבעל (רב מרי).

וכן יש ללמוד ממה שדנים בעריות שקורבתם מצד האב (רמב"ן). וכן לכא' יש ללמוד מדיני כהנים, שאין חוששים שמא זינתה אחת מאמותיו והרי נעשה חלל. ע' תו"ח.

– ממה שאמרה תורה שההורג את הנפש נהרג ואין חוששים שמא במקום סייף היה נקב והרי הרג את הטריפה (רב כהנא). וכן מכך שאין חוששים שהרוצח היה טרפה ופטור. רמב"ן.

– ממה שעדים זוממים נהרגים, ואין חוששים שמא העידו להרוג את הטריפה (רבינא). או שמא הם עצמם טרפה. ראשונים.

– ממה שאמרה תורה לשחוט הבהמה ולאכול ואין לחוש שמא במקום נקב שחט (רב אשי).
ו שא לו (רב כהנא / רב שימי) על כולם (רש"י), שמא במקום שלא אפשר לברר אכן סומכים על הרוב, אבל לא במקום שאפשר לברר. וכשם שסובר רבי מאיר לפי האמת, שכל שאפשר לברר אין לסמוך על הרוב [שלכך קטן וקטנה ימתינו ביבום עד שיגדלו ויוברר שאין הקטן סריס ולא הקטנה איילונית].

א. פרש"י לפי המסקנא שזה שהולכים אחר רובא דליתא קמן גם כשאפשר לברר, הלכה למשה מסיני היא. או גם 'אחרי רבים להטות' משמע אף רוב כזה שאינו שונה מרובא דאיתא קמן. הלכך אין צורך לבדוק כל י"ח טריפות, מלבד נקובת הריאה שבודקים כל שאפשר הדבר, משום שריעותא זו מצויה.

ב. גם לרבי מאיר, מדין תורה הולכים אחר הרוב, רק מדרבנן חושש למיעוט. ואולם כשיש חזקה המסייעת למיעוט, אף מדאוריתא חושש (עפ"י תוס' כאן ובבכורות כ וקדושין פ ועוד). וישנה דעה שרבי מאיר חושש למיעוט [כשאפשר] מדין תורה (ע' מרדכי להלן פ"ט תשלז בשם ר"ב; תוס' גדה).

למיעוט דמיעוט אין רבי מאיר חושש (ע"ז לד: ועוד).

ג. יש לשמוע מסוגיתנו שרבי מאיר אינו חושש למיעוט אלא ברובא דליתא קמן [משום שלדבריו אין ללמוד אפשר משאי אפשר], אבל ברובא דאיתא קמן מודה שהולכים אחר הרוב (עפ"י חזו"א טהרות ז, יא). ותמה שם מכח הנחה זו על דברי הר"ש. ולכאורה י"ל לפירוש התוס' לא הביאו מר"מ אלא כדוגמא לחילוק בין אפשר לשאי אפשר, אבל ר"מ עצמו יתכן שמדרבנן מצריך לברר אף ברובא דאיתא קמן בדאפשר).

ד. 'חזקה הבאה מכח רוב'; יש אומרים שמועילה, כגון בהמה שנשחטה ונמצאת טריפה, אנו מחזיקים על סמך הרוב שכשנולדה לא היתה טרפה ודנים מכח זאת חזקה דמעיקרא לומר שנטרפה בסוף חייה, הלכך הגבינות שנעשו מחלבה קודם שמתה – כשרות (עפ"י הרא"ש ועוד). [והרשב"א התיר רק בסוגי טריפה שיכולים לבוא בשעה אחרונה].

ויש סוברים שאין לומר חזקה כגון זו, כיון שלא ידענו ידיעה ודאית ומוחלטת על המצב הראשון (עפ"י תוס' [ואין דין 'רוב' מועיל אלא לענין הכרעת הדין אבל לא להחשב לנו ידיעה. חזו"א יב, א]. ולדעתם הגבינות אסורות אפילו עשויות מכמה בהמות ואחת נמצאת טרפה, ואין מצרפים הרוב לחוות 'ספק ספקא' להתירא. ואולם בסירכות הריאה כתבו התוס' שכשר משום 'ספק ספקא', שמא אינה טריפה כלל).

[ויש דעה המכשירה את החלב מדין 'רוב' ולא מדין 'חזקה'; שכיון שבשעת החליבה הלכנו אחר הרוב וקבענו שאינה טרפה, גם עתה לא ישתנה דין ה'רוב' על אותה שעה, הגם שכעת היא ממיעוט טריפות. חזו"א שם בדעת הר"י].